

بي‌عقلي بهتر است!

هر کس که دندان عقلش را کشیده یا با جراحی درآورده باشد، می‌داند که این دندان‌ها عجب دردسری هستند! آیا تاکنون به علت پیدایش این دندان‌ها در دهان فکر کرده‌اید؟ دانشمندان همواره در پی یافتن علت رویش این دندان‌ها بوده‌اند و اکنون یک پژوهش جدید که در شماره 27 سپتامبر ژورنال نیچر به چاپ رسیده، نشان می‌دهد این دندان‌های آزار دهنده فقط به این خاطر راهشان را از فک ما به بیرون باز کرده‌اند که ضعفی در یک مکانیسم نموی ما، به آنها این اجازه را داده است.

دندان‌های آسیا عقب‌ترین دندان‌ها در دهان اغلب پستانداران هستند. انسان‌های بالغ 12 دندان آسیا دارند؛ یعنی در هر طرف فک پایین و بالا، 3 دندان آسیا وجود دارد و آخرین دندان در هر یک از این دسته‌ها، دندان عقل نامیده می‌شود.

دندان‌های آسیا معمولاً از جلو به عقب می‌رویند و به‌نظر می‌رسد دندان‌های عقل آخرین آنها هستند که در سنین بین 16 تا 24 سالگی ظاهر می‌شوند. البته ممکن است پیدایش آنها حتی تا سن 30 سالگی هم طول بکشد.

در صورتی که این دندان‌ها موجب شلوع شدن بیش از حد فک شده و سایر دندان‌ها را به هم فشرده کنند، آن وقت است که نوبت به همان پدیده ترسناک دندانپزشکی یعنی درآوردن دندان‌های عقل می‌رسد. چیزی که دانشمندان می‌پرسند این است که چرا برخی از مردم دندان‌های عقل بزرگی دارند، در حالی که بعضی‌های دیگر حتی ممکن است دندان عقل نداشته باشند.

برای کمک به حل این معما پژوهشگران دانشگاه هلسنکی در فنلاند دست به پژوهشی زده و دندان‌های موش را در آزمایشگاه کشت دادند. آنها دریافتند که تعادل میان 2 مکانیسم مولکولی فعال‌سازی و مهار کنندگی، تعیین‌کننده تعداد و اندازه دندان‌هایی است که از جوانه دندان‌ی زاده می‌شوند.

جوانه دندان‌ی به مقدار اندکی از بافت گفته می‌شود که قرار است بعدها دندان را بسازد. وقتی این 2 مکانیسم با هم در تعادل باشند، هر 3 دندان آسیا تشکیل شده و تقریباً به یک اندازه در می‌آیند، اما اگر این 2 مکانیسم در تعادل نباشند، اندازه دندان‌ها تفاوت خواهد کرد.

اگر مکانیسم فعال‌سازی غلبه کند، دندان‌های آسیا با ابعاد بزرگ ظاهر می‌شوند و دندان عقل در این میان از همه بزرگ‌تر شده و درد زیادی ایجاد خواهد کرد. در موارد بسیار شدید حتی ممکن است به جای 3 دندان آسیا، سر و کله چهارمی هم پیدا شود.

در مقابل، اگر مهار کنندگی پیروز شود، دندان‌های کوچک‌تری در می‌آید و دندان عقل هم کوچک خواهد بود. در موارد استثنایی ممکن است حتی هیچ دندان عقلی سر نزن.

جاکا جرنوال، یکی از پژوهشگران این پژوهش می‌گوید: اغلب انسان‌های اولیه دندان‌های عقل را به‌طور کامل داشته‌اند و این دندان‌ها در دهان آنها هم اندازه بوده است.

بنابر این می‌توان نتیجه گرفت که 2 نیروی یاد شده در آن زمان با یکدیگر در تعادل بوده‌اند. وی می‌افزاید: «اما اکنون دندان‌های عقل ما به‌طور معمول کوچک‌تر از بقیه دندان‌های آسیا هستند و این بدان معناست که ممکن است در نهایت نیروی مهارکننده رویش دندان‌ها پیروز شود. البته این موضوع از شخصی به شخص دیگر فرق می‌کند.» این پژوهشگر همچنین می‌گوید: «حتی با کوچک‌تر شدن دندان‌های عقل، این دندان‌ها هنوز هم می‌توانند مشکل ساز باشند، چرا که فک انسان نیز با گذشت زمان کوچک‌تر شده است.

کوچک شدن فک انسان ممکن است به این دلیل باشد که همچنان که انسان‌ها پختن مواد غذایی را آموختند، غذاهای آنها نرم‌تر شده و نیاز به جویدن کمتری دارد.»

دندان عقل به چه درد می‌خورد؟

این سؤالی است که خیلی‌ها از دندانپزشکان می‌پرسند. به راستی فایده دندان‌هایی که در بسیاری موارد باید آنها را به زور از فک خارج کرد و دور انداخت چیست؟ در پاسخ به این سؤال نظریه‌هایی وجود دارد. انسان شناسان معتقدند که اجداد ما حین تکامل برای پاسخ به نیازهای تغذیه‌ای‌شان، یعنی خوردن غذاهای سخت و خشک مثل برگ و ریشه گیاهان، مغز دانه‌ها و گوشت، که نیازمند نیروی زیادی برای جویده شدن بودند و منجر به فرسایش بیشتر دندان‌ها می‌شدند، صاحب دندان عقل شدند.

امروزه با مصرف غذاهای پخته شده و نرم‌تر و نیز استفاده از ابزارهایی نظیر چاقو و قاشق و چنگال، انسان دیگر نیازی به دندان عقل ندارد.

یکی از دلایل دیگر وجود دندان عقل را می‌توان با پیشرفت‌های اخیر در عالم پزشکی توجیه کرد و آن هم استفاده از دندان‌های عقل برای دست یافتن به سلول‌های بنیادی است.

پژوهشگران چند سال پیش دریافتند که دندان‌های عقل می‌توانند منبع خوبی از سلول‌های بنیادی باشند و از سلول‌های بنیادی نیز می‌توان برای برطرف کردن نیازهای آتی

سلامت انسان نگهداری کرد. آنها می‌گویند با جمع‌آوری سلول‌های بنیادی از بافت نرم درون دندان عقل می‌توان در آینده نقایص لثه‌ای دندان‌ی و شکاف کام را اصلاح کرد و حتی شاید بتوان سلول‌های عصبی از دست رفته در بیماری‌هایی نظیر پارکینسون را دوباره به‌دست آورد.

سلول‌های بنیادی این توانایی بالقوه را دارند که دندان‌های آسیب دیده را حفظ کنند و به رشد استخوان فک کمک کنند.

دانشمندان در حال بازسازی یک دندان کامل با استفاده از سلول‌های بنیادی هستند و در عرض چند سال آینده نیز قادر خواهند بود با استفاده از سلول‌های بنیادی دندان‌ها و

استخوان فک، مشکل شکاف کام را درمان کنند. شکاف کام یکی از شایع‌ترین نقایض مادرزادی است که منجر به انجام چندین جراحی روی کودک می‌شود.

ممکن است روزی برسد که همه قادر باشند سلول‌های بنیادی را که از دندان عقل خود به دست آورده‌اند، ذخیره و نگهداری کنند. راستی اگر شما دندان عقلتان را در دهان دارید بد نیست بدانید تعدادی از سلول‌های بنیادی شما همیشه همراهتان هستند!

مشکل ما با دندان عقل چیست؟

گفتیم که به مرور زمان فک انسان‌ها کوچک‌تر شده است. همین موضوع باعث می‌شود تا رویش دندان‌های عقل، جا را برای دیگر دندان‌ها تنگ‌تر کرده و موجب فشرده شدن آنها به یکدیگر و بهم ریختن نظم آنها در دهان شود. از سوی دیگر در بسیاری از موارد دندان‌های عقل به درستی نمی‌رویند و با آنکه ممکن است شما آنها را نبینید، ولی می‌توانند در زیر سطح لثه به شکل‌های مختلف و حتی به فرم افقی قرار گرفته و موجب درد دهان یا فشار به ریشه سایر دندان‌ها شوند.

از طرفي، وجود اين دندان‌ها در چنين موقعيتي ممكن است موجب عفونت لته شده و به دندان‌هاي مجاور و استخوان فك نيز آسيب برساند. همچنين احتمال اين وجود دارد كه اطراف دندان عقل نهفته، كيسه‌اي پر از مايع به نام كيسه تشكيل شود و باعث آسيب دايمي به دندان‌ها و استخوان‌هاي مجاور شود. حتي زماني كه دندان‌هاي عقل به‌طور كامل و درست درمي آيند هم خطر پوسيدگي و عفونت آنها زياد است، چرا كه تميز كردن آنها با مسواك كار آساني نيست.

كي بايد دندان عقل را خارج كرد؟

اگر 16 تا 19 ساله هستيد بهتر است با مراجعه به دندانپزشك، دندان‌هاي عقل خود را ارزيابي كنيد. درصورتي كه هر يك از دندان‌هاي عقل در دهان شما يكي از مشكلات بالا را ايجاد کرده باشد، پيشنهاده دندانپزشك خارج كردن آن است.

اگر دندان عقل شما به شكل نهفته روييده و توصيه دندانپزشك آن است كه با جراحي آن را خارج كنيد، براي اين كار صبر نكنيد. اغلب جراحيان دهان معتقدند كه اين كار در سنين پايين‌تر راحت‌تر انجام مي‌شود و در ضمن بهبودي شما بعد از جراحي نيز سريع‌تر خواهد بود. همچنان كه سن شما بالاتر مي‌رود، استخوان‌هاي اطراف دندان نهفته نيز رشد کرده و محكم‌تر مي‌شوند. برخي از دندانپزشكان بهترين زمان را براي انجام اين كار قبل از 20 سالگي مي‌دانند.

پس از خارج كردن دندان عقل با جراحي، محل زخم كمی خونريزي خواهد داشت. اين قضييه به راحتي با نگه داشتن يك گاز استريل در محل زخم به مدت نيم ساعت قابل كنترل است. بهتر است در 12 ساعت اول سيگار نكشيد. اين كار خونريزي را افزايش داده و بهبودي شما را به تعويق مي‌اندازد.

لازم است تا 24 ساعت، از سمت ديگر دهان براي جويدن غذاها استفاده كنيد. همچنين صورت شما ورم کرده و ممكن است كبود شود. اين تورم و كبودي تا 72 ساعت اول بيشتر شده و سپس رو به كاهش مي‌گذارد. در ضمن شما تا چند روز قادر نخواهيد بود دهانتان را به ميزان معمول باز كنيد.

پس از جراحي معمولاً دندانپزشك براي شما قرص‌هاي مسكن، آنتي بيوتيك و محلول دهان‌شويه تجويز مي‌كند. همچنين لازم است براي مدتي پس از جراحي، غذاهاي نرم خورده و بهداشت دهانتان را به‌طور كامل رعايت كنيد

خمشهري انلاين